

ВІДГУК

офіційного опонента

**на дисертацію Москаленко Ольги Володимирівни
«Розвиток ціннісно-сміслової сфери у майбутніх фахівців технічного
профілю», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова
психологія**

Актуальність досліджуваної дисертанткою теми не викликає сумніву, адже в рамках глобального розвитку технологій та інформатизації суспільства, фахівці технічних спеціальностей стають все більш затребуваними. Варто зазначити, що аксіологічна проблематика, зокрема ціннісно-сміслові орієнтації належать до сфери інтересів багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, і загалом розглядається в ракурсі професійних якостей психолого-педагогічних фахівців. В той же час, значно менше уваги приділено дослідженням особливостей ціннісно-смілової сфери студентів з технічною спеціалізацією. Тому дисертаційне дослідження О.В.Москаленко є актуальним як у соціальному, так і науковому плані.

Дисертація має чітку структуру, яка включає три самостійних розділи, що логічно пов'язані між собою та послідовно відображають теоретичний та практичний аспекти досліджуваної проблеми.

Заслуговує на увагу глибоке вивчення літератури за темою дисертаційної роботи, що дозволило авторці виокремити основні проблеми, що існують в цій галузі науки, визначити власний підхід до вивчення наукового об'єкту, уточнити понятійний апарат і сформулювати методологічну базу дослідження. Чітко й логічно сформульовані мета і завдання дослідження визначили напрями наукового пошуку авторки і зробили можливим для неї досягнення відповідних результатів, сформульованих у тексті дисертаційної роботи і підсумованих у загальних висновках.

Представлений у першому розділі теоретико-методологічний аналіз проблеми ціннісно-смілової сфери особистості, дозволив авторці чітко описати концептуальні засади та основні підходи до досліджуваної проблеми,

які слугували основою для представлення теоретичної структурної моделі ціннісно-сміслової сфери особистості студента.

Слід відмітити панорамність та послідовність суджень дисертантки, детальний аналіз категоріального апарату, відображений у теоретичному розділі. Визначено, що цінністю для особистості є значимість матеріальних чи ідеальних об'єктів, що мають певний смисл для даної особистості, якою вона керується протягом життя у свої вчинках, прагненнях та досяганнях. Ціннісно-сміслова сфера особистості відображає рівень духовності, пріоритети, відношення особистості, цілі та ймовірні засоби їх досягнення. Виділені структурні компоненти моделі ціннісно-сміслової сфери особистості в повній мірі відображають її зміст, є взаємозалежними і взаємоформуєчими.

У другому розділі «Емпіричне дослідження особливостей ціннісно-сміслової сфери особистості студента технічного профілю» авторкою окреслено загальну стратегію емпіричного дослідження, обґрунтовано доцільність використання обраних методик, призначених для дослідження особливостей організації ціннісно-сміслової сфери особистості студентів, охарактеризовано групи досліджуваних. Представлено кількісний і якісний аналіз емпіричних результатів з використанням методів математичної статистики.

Підґрунтям для вибору стратегії проведення констатувальної частини експерименту, слугувала запропонована структурна теоретична модель ціннісно-сміслової сфери особистості. Дисертанткою проаналізовано ступінь розвитку визначених компонентів у респондентів та проведено порівняльний аналіз між респондентами різних курсів, на підставі чого сформульовано припущення щодо можливості існування трьох рівнів розвитку ціннісно-сміслової сфери особистості, а саме: низького, середнього і високого, оцінювання яких проводиться згідно визначених критеріїв.

В результаті проведеного експериментального дослідження,

дисертанткою з'ясовано, що у студентів з технічною спеціалізацією домінуючою є ділова та особистісна спрямованість, що в свою чергу впливає на організацію ціннісної структури. Смыслоритетиві орієнтації та прагнення до самоактуалізації студентів зазнають позитивних динамічних змін, що відображається на рівневих показниках ціннісно-смысловій сфери особистості студентів.

Заслугує на увагу запропонована дисертанткою загальна технологія формульовального експерименту, зміст розробленої програми тренінгу «Розвиток ціннісно-смысловій сфери студентів» та результати її експериментального впровадження, висвітлення якого подано у третьому розділі «Активне соціально-психологічне навчання як засіб розвитку ціннісно-смысловій сфери особистості студента».

В даному розділі висвітлено основи побудови розробленої програми тренінгу, цінність якої полягає в оптимізації та розвитку ціннісно-смысловій сфери студентів технічного профілю, через оригінально поєднані базові методи соціально-психологічного тренінгу (групова дискусія, рольова гра, фасилітація тощо). Повторно проведений діагностичний зріз засвідчив ефективність програми тренінгу.

Слід відмітити глибоку методологічну обґрунтованість запропонованої програми «Розвиток ціннісно-смысловій сфери особистості» і наголосити на доцільності її використання практичними психологами, спеціалістами Центрів соціальних служб для молоді та викладачами ВНЗ, зокрема під час викладання таких дисциплін як: «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Психокорекція»

Загалом варто відзначити послідовність, аргументованість, структурованість тексту дисертаційного дослідження, відповідність наукового апарату вимогам щодо проведення подібних досліджень. Ретельний аналіз отриманих результатів, використання сучасних методів математичної обробки даних дозволяє говорити не лише про теоретичне, але й практичне значення роботи. Загальні висновки в стислому вигляді

підсумовують результати дисертаційної роботи і свідчать про досягнення мети, реалізацію завдань, бачення авторкою дисертації можливих перспектив подальшої розробки проблеми.

Зміст автореферату адекватно відображає основні положення дисертації, які знайшли своє висвітлення у 17 наукових публікаціях автора.

Віддаючи належне виконаній авторкою роботі, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання:

1. В тексті дисертації на стор. 42 зустрічається термін «направленість особистості», в той час коли в авторефераті та дисертації ви вживаєте термін «спрямованість особистості». Тому не зрозуміло, чи є ці терміни ідентичними, чи змістовно відрізняються?
2. Зважаючи на майстерність дисертантки у застосуванні методів математичної статистики для обробки отриманих у дослідженні експериментальних даних, слід зазначити, що в тексті дисертації (Розд. 2.2, стор. 69-70) не досить чітко прописано, яким чином було визначено, що домінуючим видом спрямованості студентів технічного профілю є саме спрямованість ділова, а спрямованість на спілкування є найменш вираженою.
3. З наведеної у роботі інформації щодо організації формувального етапу дослідження не ясно, психологічний тренінг «Розвиток ціннісно-сміслової сфери особистості» проводився у формі факультативних занять чи проводився в рамках певної навчальної дисципліни?
4. Теоретико-методологічний аналіз побудови психологічного тренінгу з розвитку ціннісно-сміслової сфери особистості, який представлено у підрозділі 3.1 дисертації, на нашу думку, є надмірно детальним. І хоча характеристика змісту, концептуальних положень та технологій системи тренінгових засобів, безумовно, є важливим, на нашу думку, його варто було б подати на більш високому рівні узагальнення.

Проте наголошую, що висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки виконаного дослідження. Сподіваюся, що дисертантка врахує їх на випадок продовження наукової діяльності в майбутньому.

На підставі аналізу роботи можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Ольги Володимирівни Москаленко «Розвиток ціннісно-смыслові сфери у майбутніх фахівців технічного профілю» є самостійним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретико-методологічному рівні, що характеризується науковою новизною і теоретичним значенням, логічним викладенням матеріалу. Дисертація та автореферат повністю розкривають зміст роботи, відповідають вимогам МОН України. Опубліковані праці здобувача відображають основні положення дисертації. Це дає підстави для висновку про те, що Ольга Володимирівна Москаленко заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент

Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
Мукачівського державного університету

Корнієнко І.О.

Підпис Корнієнко І.О. засвідчує
Учений секретар МДУ

Смочко Н.М.